

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

י"ב ז' דלנוח אינה קנחנורי אכפסיהו ע"ש צרפתי ופי' כחוצות כ"ב ז' ואפי' לא עמד שמואל עובדא צנפסי' וע"ע שבת קל"ד א' הוא נהי' דנחנורי אכפסי' אזל לכ"ע קרי וצבוכה כ"ב ז' אם זא לנחנורי על אלמו ונחנורי כ"י וע"ע ז"ק ק"א א' חנור כ"י'ן דאיכא איקורא לא כיחא לי והיינו כ"י'ן דאיכא איקורא ג"כ איכס דעלנוח ע"ש צרפתי ויהו ק"ס ע"י'ן אחר הוא ונהנך שלייתא וע"ע תוס' ונעד ק"ן ט"ו ז' ד"ה לא אשארל דכתבו וי"ל דשנא הי' ונחנורי על עלנוח וע"ע תוס' שבת י"ג ז' ד"ה וננה חולא הואי וע" רש"י שבת י"ח א' ד"ה כלי לנן וע"ע תוס' ע"ז כ"א ז' ד"ה וי"ט וע" תוס' נדה י"ג א' ד"ה אם הי' נקוי וע" רש"י ק"ס כ"ג א' ד"ה ל"די גיחוך וע" תוס' פסחים ל' ז' ד"ה והלכתא וע" ר"ן נדרים כ"ב ז' ד"ה נדרת אדעתא דהכי וע" ר"ן שבת ק"ט פ' שאל ד"ה איתנור הלכות י"ט כ"ו ע"ש, וע" ירושלמי צונכתין פרק א' הלכה א' מ"קא ונעשה שפאו כ"ו אעפ"י שא"י ומ"ק לאחרים ונחנורי ח"י על עלנוי וע" ירושלמי דנח"י פרק ו' הלכה ז' עקילס הגר חילק עם אחיו והחנורי על עלנוח כ"י ע"ש וע"ע ירושלמי דנח"י פרק ז' הלכה א' וא"ן צעית ונחנורא על כפסך אשתרי לחצרך ע"ש צפני ונשה, ויל"ע צרפתי ז"ל ב"ד א' ד"ה א"ן ר"טוי לקבל היינו ד"י שא"י שוכאו ונדוע לא פ"י דה"י ונחנורי על עלנוח ע"ש, וע" ש"ת הלכות קטנות חלק ז' ס"י ו' ע"ש:

ש"ס כ"י אחא זערי אורר צטלוה לטעילותא, כ"ב ע" ר"ק דאיכא ונ"ל דחנור דה"י'ן לרצ"י תורה אזל לתפלה לא צטלה וע" שבת ל"ט ז' ונענשה שנעו אנשי טבריא כ"י צטלה הענונה כ"י וצתוקי ק"ס ד"ה ונענשה צסה"ד ח"ל וה"י יונה ונפרש צטלה אפי' צקדירה ח"תא והיינו דקאנור צטלה ונשונע לגנורי ונכל דבר עכ"ל ואי"כ ג"ס כא"ן ו צטלוה ונשונע לגנורי ונכל דבר ואפי' ונתפלה וע"ע צצחים ק"א ז' ונ"י לא נסתלקה לא נסתלקה לצטלה וצרפתי שתהא צטילה ונחצח הנחשת לגנורי ע"ש וננזאר ג"כ ד"י צ"עול לגנורי ונשונע ע"ש צצחים ואולם צתוקי צ"נו כ"י'ן ז' ד"ה צצוכית לצנה כתבו וא"ת והא אור"י צ"י עגלה ערופה דנשחרצ ציהומיק צטלה זכוכית לצנה וי"ל דלא צטלה לגנורי קאנור כ"י ע"ש:

ש"ס צעל קרי שכתבו עליו ט"י קצין וי"ס טהור כ"ב צס"ת ונחרי' וי"ל ק"י ק"א כ"י צענין טעילת עיה"כ ח"ל וי"י שא"י יוכל לטעול כגון שולטער יספוך על ראשו ט"י קצין וי"ס דהיינו ר"י צ"יס צגינ"ט ארי' וכת"י ארי' שאג וי"ל לא י"רע עכ"ל וי"ש שולטער כא"ן צסוג"י לקונן החכר חולה לא ונלעער דוטר ונחולה ע"י קוכה כ"י א' וי"ש על ראשו ל"י שכתבו עליו דכא"ן ונשונע על גופו והוא עלנוח וי"ל ק"ס ק"י ק"י' כ"י זרוק עליו ט"י קצין כ"י וע"י ונקוחות פרק ג' ונשנה ד' דנשונע להדיח דצ"י על גופו לא על ראשו ונדלח תני צצעל קרי על ראשו ועל רוצו כ"י הי"כ דתני צוטהור שכתבו זה ע"ש:

ש"ס ונשום צטול פרי' ורצ"י כ"ב כ"י א' נדה ג' ז' -- ש"ס שלח יהו הלמודי חכמים ונ"יס אלל כסותיהם כתרנגוליהם, כ"י ונשונע דתרנגול רגיל צתשונ"ס יוטר ונשאר צעלי ח"יס וזכה כנהדרין ק"ג ז' עשו את נרגל ונ"י יהו תרנגול וצחידושי הרומ"ה דקרוי נרגל לפי שרגיל צתשונ"ס יוטר ונכל צהונה:

ש"ס ונעשה צלחד שתצע אשה לרצ"י עברי' חנורת לו ריקא י"ס לך ו'י קאה שאתה עוצל צה"ן וי"ד פירש, כ"י ק' להצין דלא חשק על הנצ"י וחשק לחי"צ טעילה דהוא

לק"ש ולתפלה ונשום חלול הש"ס צפני גויס ואולי הוא כן צרצ"י חכמים צלחה נוקוס וא"ן צצכוכי בעת אנה אזל גוף הלשון שחכר כ"ן צלחה ראשון הוא צרוז צצכוכי ואולי הכוונה ע"י' ונשה ע"י' וי"ד ז' אם מותכין לך ונשון הרצה א' אתה נכבס לעכ"יס שלך ערוס וצעל קרי כ"י הר"י דה"ו העכ"יס מיהג"ן כצוד זה צעכ"יס שלל להתקרב לה צהיותו צעל קרי ולכ"ן להצדיל ישראל מנתקרב להש"ת צק"ש והפלה צהיותו צעל קרי ולא נטהר ונקריו צצצילה הוא חילול הש"ס צפני גויס חתו ג"כ כוונת ק' הפדקס הכ"ל ד"י ונשום קידוש הש"ס צפני גויס היינו שכוונתו על השלילה ש"ה"י ונקודש ולא י"ה ונחולל חלילה צפניהם צראותם ש"שאל א"ן מיהג"ן כצוד צהתקצרות להש"ס צתפלה וק"ש ותורה כנוו שמהג"ן הם להצדיל צצ"י שללם שלל להתקרב לה צעל קרי וע"כ לשלל יתחלל הש"ס חלילה צפני גויס רק יעמוד צקדושתו וי"ה"י ונקודש צפניהם לא ונחולל לר"ך לטעול כ"י ודו"ק וע" ש"ת ראצ"י ק"י ק"א ד"י דהך דר"צ"ל כא"ן דאורייתא ה"א ודרשא גנוריה לא אשוכתא ע"ש וע" תוס' ז"ק פ"ב ז' ד"ה אה"א:

ש"ס תורה עד כ"י ובי רש"י צבוכה כ"י דאדם ונחמפלל ושונע ונפי החון קדיש כ"י אינו יכול להפק"ק כ"י אלא ש"תוק וינח"ן ונעט דשונע בעונה כ"י ור"ת ור"י היו אונורים דאדרבה א"י שונע בעונה היו הפסקה אם שותק כ"י כ"ב מ' דנחולקין צה א' הא דשונע בעונה הבונה דה"י בעונה ונשם צדיצור ונחילא היו הפסק א"ו הכוונה רק דר"טו בעונה ויולא"ן צעלם השניעה כמו ש"ולא"ן צעני' אזל א"ן השניעה חשונה ע"י' כלל וה"א רק שניעה לצד אלא שג"ס ששניעה לצד יולא"ן כמו ש"ולא"ן צעני' וא"כ ונחילא אינו הפסק וע" דוגמת ספק צה צקונטרסו ע"י פנים לתורה (אות ל"ב) וע" ק' צכור שור לקונן מ"ד ז' ד"ה ר' יהודה חלס ע"ש:

כ"ב א' והתני צעל קרי שא"ן לו וי"ס לטעול קורא ק"ש ואינו וצרך כ"י אזל ונרהר צלצו כ"י כ"ב ה"א אזל קאי ארישא דתני קורא ק"ש וקונפרש דא"ן הכוונה קריאה קחס צדיצור רק ונרהר צלצו כ"י ודוגמהו לקונן כ"ה ז' לאחר הנטה קורא לפני הנטה אינו קורא אזל ונרחיק הוא ארצע אנות וקורא ע"ש דא"צ"י לג"י דה"א אזל קאי ארישא לאחר הנטה קורא דא"ן הכוונה כסת ד"י דנרחיק ד' אנות וקורא ע"ש וע" ירושלמי כא"ן על הנשנה צעל קרי ונרהר צלצו וננה ונרהר צצכות כ"י ע"ש כולה סוג"י והצריחא שלפנינו קורא ק"ש כ"י אזל ונרהר צלצו כ"י הנה צירושלמי ק"ס קורא את שונע ואינו ונשונע לאחו כ"י וע" תוספתא צונכתין פרק ז' וע" רא"ש צפרקין ק"י מ"ד וע" אריכות צסותא אליהו להגריח ז"ל כא"ן:

ש"ס ונה להלן צחינה ציראה וצרתת וצ"י' כ"ב בזה יונא ד' ז' כ"י שתהא תורה כ"תנה צחינה צרתת וצ"י' -- ש"ס וצלצד שלל יאנור אצכרות צנה, כ"ב צש"ל"ת יע"צ"ן ק"י פ"א דקדק ונכאן צס"ס אצ"ו הגלון ז"ל דנותר לקרות האצכרות צפאוק"ס הוצצ"יס צתלמוד ע"ש כל הק"י:

ש"ס חנור להם אכפ"י שניקל א"י על אחרים חנורי א"י על עלנוי כ"י דוגמהו צילה כ"א ז' ונה נעשה לצ"ה אצ"ך שהיו ונחנרין על עלנון ונקילין לכל ישראל כ"י וע"ע עירובין נ"א ז' שרט להחנורי על עלנון, ונעד ק"ן י"ג ז' הן חנוריו על עלנון כ"י צ"נו ע"ד ז' שה"י ר"ג ונולה את אריקיו כ"י לא ונפני שהלכה כ"ן אלא שר"ה להחנורי על עלנוח וע"ע צ"ה כ"י א' הואיל והחנוריהם על עלנוכס וע"י ונחמת וי"א א' שא"י חקדי"ס דנחנורי אכפסיהו וע"ע נדה

23/07/2018nnc

ור"י, דאם אמרינן שומע כעונה אז אמרינן שגם לענין הפסק בתפלה הוה כעונה וא"כ הרי הוא כמוציא בשפתיו ממש, וא"כ גם לענין שבועה הוה כמוציא בשפתיו ממש. והרמב"ן ס"ל כמנהג שנהגו העולם, ואף דלענין לצאת ידי חובתו הוה כעונה מ"מ לענין הפסק בתפלה אינו כעונה, א"כ גם לענין שבועה אינו כעונה.

ולכאורה יש להוכיח דלענין שבועה ונדר אינו כעונה, שהרי שנינו במס' נזיר ריש פרק ד' (כ' ע"ב) האומר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר אני וכו' כולם נזירים, ואי ס"ד שומע כעונה למה לי שאמר ואני, אפי' שמע ושתק ונתכוין להיות כעונה יהיה נזיר. אבל באמת שתי תשובות בדבר, חדא דבשלמא גבי ברכה זה שמברך אומר הברכה כתיקנה וזה ששומע הוה כעונה וכאילו בירך הוא בעצמו ברכה, שהרי כל ישראל מברכים להקב"ה ונוסח אחד לכולם וכונה אחת לכולם, וכן בנוסח הקריש, אבל זה שאמר הריני נזיר על עצמו כיון, וזה ששמע אפי' אי שומע כעונה הוה כעונה שפלוגי יהיה נזיר, ולכן צריך שיאמר ואני, הא חדא. ועוד, עד כאן לא אמרינן שומע כעונה אלא שנתכוין המשמיע להוציאו, והרי שופר אין בו רק מצות השמיעה ואפי"ה בעינן שיחכוין גם משמיע, ושם בנוזר אין המשמיע מתכוין שיהיה זה נזיר ע"פ שמיעתו. באופן שנלע"ד דלדעת ר"ת ור"י מי שהוא מסופק על ברכה אינו יכול לחבירו שיחכוין להוציאו ד. אך כיון שהתוס' עצמם הכריעו שגדול המנהג, א"כ שפיר דמי לעשות כן.

דף כ"ב ע"א לא תימא מברך אלא מהרהר. ויש לדקדק לפי תירוץ זה יוקשה לרבינא בדף כ' ע"ב דאמר הרהור כדיבור דמי דאי ס"ד לאו כדיבור דמי למה מהרהר, א"כ גם לר' יהודה היינו צריכין לומר דסובר הרהור כדיבור דמי ויוצא בהרהור. והרשב"א בחידושו לעיל דף ט"ו [ד"ה ור"י] כתב שאם יוצא בהרהור הלב אין צריך לימוד שיוצא בכל לשון, דבהרהור לא שייך לשון, וכבר כתבתי לעיל [ט"ו ע"א ד"ה תוס' ד"ה להודיע] דממילא דגם לא דקדק באותיותיה יצא דבהרהור כיון דלא שייך לשון ק"ו דלא שייך דקדק באותיותיה. ולפי זה איך אפשר לומר לר' יהודה דיוצא בהרהור, והרי ר' יהודה סובר לעיל דקרא ולא דקדק באותיותיה לא יצא. ונראה דגם רבינא מודה לסברא דרבי אלעזר שאף אם הרהור לאו כדיבור דמי אפי"ה יהרהר כדי שלא יהיו כל הציבור עוסקין בו והוא יושב ובטל, אלא דהיה קשה לו במשנה אי טעמיה דת"ק רק משום שלא יבטל ממה שהציבור עוסקין א"כ מה בין ק"ש עצמה לברכותיה, וגם ברכותיה יהרהר כדי שלא יבטל ממה שהציבור עוסקין, ואף שברכותיה לאו דאורייתא מ"מ יהרהר כיון דלאו כדיבור דמי לאו מידי עביד וכמ"ש התוס' לעיל בד"ה והרי תפלה ע"ש, אלא ודאי שהת"ק דמשנה לא איכפת ליה במה שהציבור עוסקין, וא"כ ק"ש עצמה למה יהרהר, אלא ודאי דכדיבור דמי. וכל זה לת"ק אבל לר' יהודה דמתיר באמת גם ברכותיה, איכא למימר דסבר לאו כדיבור דמי רק שמקפיד שלא יבטל ממה שהציבור עוסקין בו.

שם המשמשת וראתה דם [צריכה טבילה] למאן קתני לה. לפמ"ש התוס' יו"ט לקמן בסוף הפרק במשנה זו דאיצטרך למיתני משמשת להורות שטמאה אף בלא פליטה, צריך לומר דקושית הגמרא כאן למאן קתני לה שראתה נדה.

תוס' ד"ה עד שלא יגיע ש"ץ וכו', אבל אין נראה שבשביל מודים דרבנן וכו' שזה לא מצינו לו עיקר בגמ'. כוונת התוס' שלא מצינו לו עיקר בגמ' שיהיה זה תקנת חכמים שיאמרו מודים דרבנן. ומה שאמרו במס' סוטה דף מ' ע"א בשעה שש"ץ אומר מודים העם מה הם אומרים, הפירוש שהעם מעצמם אומרים כן אבל לא שחכמים תיקנו להם זה, ודומיא דהא דאמרינן שם באותו סוגיא בדף ל"ט ע"ב בשעה שהכהנים מברכין את העם מה הן אומרים, שג"כ הכוונה שהעם מעצמם אומרים, וכדפירש"י שם שיראו מסבירים פנים וכו'. והרי כזה ודאי אינו תקנת חכמים לחיובא, שהרי בדף מ' ע"א אמר רבי חנינא בר פפא תדע דבמקדש נמי לא מבעיא למימרינהו וכו', ואי ס"ד דתקנת חכמים היא לחיוב איך שייך לפלפל אם ראוי לאמרם או לא, אלא ודאי שהוא רק מנהג העם. ואף שרש"י שם בדף מ' [ע"א] בד"ה אינו אלא טועה, שלא נתקנו לומר אלא לכבוד השם, ע"ש. נלע"ד דנתקנו לאו דוקא. וגם אפילו יהיה לו דעת רש"י שנתקנו, אבל התוס' נלע"ד שהם סוברים רק מנהג העם מעצמם. ולכן כתבו כאן שלא מצינו לו עיקר בגמ'. וכחנם הקשה עליהם מהרש"א מסוגיא דסוטה.

בא"ד ור"ת ור"י היו אומרים דאדרבה אי שומע כעונה הוה הפסקה וכו'. עיין בדברינו לעיל דף כ' ע"ב [ד"ה ואמנם על הרמב"ם] בדברי רבינא דסובר הרהור כדיבור דמי אם הוא הדין לענין ברכה לבטלה אם הרהר ברכה בלבו אם עובר על לא תשא, ושם ביארנו דברכה לבטלה נפקא לן מלא תשא ובעינן שיוציא בשפתיו, יע"ש בדברינו. ועכשיו יש לדרון לענין שומע כעונה, אם אחד מסופק על ברכה אחת אם כבר יצא או לא, אם רשאי לשמוע מחבירו המחויב ברכה זו בשעה שמברך ולכוין להיות שומע כעונה. והנה לפי דברי ר"ת ור"י אינו רשאי דשמא כבר יצא ועתה שהוא שומע להיות כעונה הרי כמברך לבטלה. וכאן לא שייך סברא שכתבתי לעיל לענין הרהור, דגם לענין שבועה אפשר דאמרינן שומע כעונה והוה כמבטא בשפתיו. ובנוגע ביהודה [מהדורא קמא] חלק יו"ד סי' ס"ז והוא בדף ע"א ע"ג שם הוכחתי דשבועה ונדר יכול להיות ע"י שליח, והוכחתי מדאפשר להתנות תנאי בשבועה ונדר, יע"ש בחיבורי הנ"ל. ואמנם אחר שכבר נדפס חיבורי פקחתי עיני שהרמב"ן בחידושו לבבא בתרא דף קכ"ו [ע"ב ד"ה ה"ז] מסתפק בזה, ע"ש. אלא שכל זה אינו ענין לשומע כעונה שלא עשאו שליח וגם יש בו סברא למעלייתא שהרי הוא עצמו שומע ואינו כעונה בפירוש. ושם בחיבורי כתבתי שזה פלוגתא בין הראב"ד להרמב"ן, דהראב"ד ס"ל שתיקה כהודאה והוה כעונה והרמב"ן ס"ל שאני שבועה דבעינן לבטא בשפתיו. ועכשיו נלע"ד דהראב"ד ס"ל כסברת ר"ת

[ד] לענ"ד הא יכול לכוין בדרך תנאי, דאם מחויב בברכה רוצה להיות שומע כעונה ובאם אינו מחויב לברך אינו רוצה להיות שומע כעונה ויהי' כשומע אחר שאינו מכוין לצאת, וע' במ"א סימן קע"ד ס"ק ט"ו שכתב בשם רמ"מ דבמשקין בתוך הסעודה דהוי ספק אם יברך דיתן לאחר שאינו אוכל לברך ויכוין לפטור עיי"ש ומשמע בסתם אפי' שלא בדרך תנאי. (הגהות הגרעק"א)

דינא הוא לפתילה וסמרטוט מדכללס יחד, וכיון שבסמרטוט הא מוכרח דגס ר"ע מודה מש"ה מפרשים דגס בפתילה מודה ומש"ה נהגו להבהב לנחא הבה"ג ורמב"ם:

מה שאמר חכם אחד בצרכות כהנים דכהן אחד יכול לומר ברכת כהנים ושאר הכהנים ישמעו ושומע כעונה. הנה אם היה מקום לומר כן בודאי דהיינו מרויחין בזה לפרש לשון המשנה במסכת מגילה (דף כ"ד) המפטיר בנביא ב' והוא פורס על שמע והוא נושא את כפיו, ללא ידענו פירושה של המשנה בפשיטות דהא כל כהן נושא כפיו. ולפ"ז ניחא דהוא יאמר הפסוקים להוציא שארי הכהנים. אמנם עיקר הדבר לא נהירא כלל דשומע כעונה שייך רק בדבר דאין צריך בו אלא אמירה לחודא. אבל בצרכות כהנים דלריך קול רס כאדם האומר לחבירו וכמו דנפקא לן בסוטה (דף ל"ח) מקרא לאמור להם וזוה לא שייך שומע כעונה דהרי עניינתו של הכהן השומע הרי אינו נשמע להעם השומעים ולא עדיף הך כהן השומע מאם היה אומר מפורש צפה רק בלחש דלא ילא. ועיין במג"א סי' קכ"ח ס"ק י"ז שכתב בשם מהרי"ט דאין כהן אחד מצרך והאחרים יענו אמן מפני הטירוף, וזה לא קאי רק על הצרכה שמקודם דבה מהני שומע אבל הפסוקים ודאי נראה דלא מהני:

גם מה שהורה אוחו חכם לכהן אחד שהיה קשה לו לפשוט הבחי רגלים שיעלה בהם לדוכן. גם זה אינו, דנהי דנאמר דבבחי רגלים שלנו לא שייך חששא דתפסוק ליה רצועה מ"מ הרי זה חלוי בהפלוגתא שבסי' קכ"ח סעיף ה' בבחי שוקיים של עור דלהאוסרים שמה כיון דהם של עור הם בכלל התקנה ודאי דאסור. ועוד דאפי' להמקילים שמה היינו שיהיו כל הכהנים נוהגים לעלות בהם. אבל עכשיו כיון דכל הכהנים יחפים והוא לבדו יהיה בבחי רגלים פשיטא דאסור דזהו הוי שינוי והרי כהני

מומים ברגליו אינו עולה במקום שהמנהג לעלות יחף ממש משום דהעם יסתכלו בהם ולא מהני שהוא ילבש בחי שוקיים של בגד משום דהעם יסתכלו בשינוי זה ועדיפא מזה כתב המג"א כהיו צידיו מומים ללא מהני מה לכל הכהנים יכסו פניהם וידיהם בטלית משום דיהיה שינוי ממה שנהגו. ורק לדעת הט"ז בס"ק כ"ח דלענין חשש דהעם יסתכלו מהני מה שנוהגים עכשיו שהקהל מכסים פניהם, לדידיה יש מקום קצת לומר כן אמנם הרי האחרונים חולקים על הט"ז בזה ועיין בפמ"ג שם:

ראשון נסתפקתי בשינוי יין באמצע הסעודה אם צריך לברך הטוב והמטיב ולא אמרו מקום הספק. באמת דלכאורה יש מקום להסתפק בזה אחר דבלא"ה ככל יש עליו חיוב של ברכה של הטוב והמטיב משום הפח שאכל. דנהי דצפת היה התקנה לאמרו אחר המזון בצרכות המזון וצ"ח התקנה לאמרו קודם השמיה מ"מ בכה"ג כיון דכבר מחוייב בצרכה זו ויאמר אוחה בודאי אחר הסעודה אפשר דבכה"ג א"צ לאמרו קודם היין ויסמוך על שיאמרו אח"כ, אמנם עיין בפסחים (דף ק"א) בתוס' ד"ה שינוי יין שכתבו דלריך לברך בין בתוך הסעודה ובין שלא בשעת סעודה. וכוונת התוס' באריכות דצריהם שם הוא להוציא מהך סברא הנ"ל יעו"ש. ועיין בב"י סי' קס"ה שהביא בשם רבינו קלונימוס הזקן שכתב דעל יין יכול לברך הטוב והמטיב גם אחר השמיה וא"צ להיות דוקא קודם השמיה. ולדידיה ודאי נראה שבחוק המזון א"צ לברך על היין דשפיר מהני מה דמצרך אח"כ בבהמ"ז ועולה גם ליין:

ובלובש שני בגדים של ציצית אם צריך לצדוק שניהם. דע דבש"ע (סי' ח"י) איתא ב"ל קודם שיברך על הציצית צריך

וראיתי בספר בית הלוי על התורה (סוף ח"א) שמישיג שם על חכ"א שאמר לענין ברכת כהנים דכחן אחד יכול לומר ברכת כהנים ושאר כהנים ישמעו ושומע כעונה, והשיג עליו דשומע כעונה שייך רק בדבר שאין צריך בו אלא אמירה אבל ברכת כהנים דצריך קול רם לא שייך שומע כעונה, דאת השמיעה בעצמה יכול להוציא בתורת שומע כעונה אבל לא את הקול דם. וכעין זה שמעתה בשם הגאון בעל צפנת פענח בענין שנהגו הצבור השומעים את המגילה מפי הקורא, שאומרים בעצמם את הפסוקים של עשרת בני המן, וכתב בזה טעם לדבר עפ"י מה שכתב הרמ"א (סימן תרצ סעיף טו) שעשרת בני המן יש לומר בנשימה אחת ומשום כך צריך לומר את עשרת בני המן בפה, ואין יוצאים יד"ת בשמיעה דרק את הקריאה בעצמה אפשר להוציא מדין שומע כעונה אבל לא את הנשימה

אחת. ודברי שני גאונים אלו מתאימים הם עם דבריו של הגאון ר"י עמדין דאין אומרים שומע כעונה לענין שיהא כקורא מתוך הכתב, אבל לדברי הט"א והט"ז שגם לענין שיהא כקורא מתוך הכתב אמרינן שומע כעונה, ה"ה שייך שומע כעונה גם לענין קול רם ונשימה אחת.

אולם לענין ברכת כהנים גם מטעם אחר י"ל דלא יהא בזה שומע כעונה, ובהקדם מה שכתבתי במקום אחר לתרץ קושיית היד אברהם (בשו"ע יור"ד סימן א ש"ך ס"ק כט) שהביא שם דברי השא"ג"א (סימן ו), שהוכיח מדברי הסור, דאף היכא שאין ראוי לברך מהני לשמוע מאחר ואמרינן ביה שומע כעונה, והקשה עליו א"כ אלם יחלוץ וישמע קריאה מאחר דהוי כעונה ומדבר, והנית דברי השא"ג"א בצ"ע. ואמרתי לתרץ דשומע כעונה לא נאמר אלא לגבי נטשו היכי שהוא בעצמו צריך לצאת בדבורו ע"ז אנו אומרים שומע כעונה דשמיעתו זו היא ענייתו, אבל בחליצה דבעינן שיאמר בפני היבמה ובפני הב"ד, דאלו אמר בינו לבין עצמו פשיטא דלא אמר כלום אלא בעינן שישמעו הב"ד והיבמה דבור פיו, לפיכך אין מועיל שם שומע כעונה, דנהי דשמיעתו חשיב כדבור, אבל הב"ד והיבמה לא שמעו קול דבורו והוי כאילו דבר חוץ לב"ד, דשמיעתו גופא לא נשמע לאחריים. (ויש להוסיף עוד עפ"י דברי הרא"ש נדרים דבמידי דממילא ל"ש שליחות, א"כ י"ל דשומע כעונה היינו שהמדבר נעשה שליח על עצם פעולת הדבור, אבל השמיעה והכונה צריך הוא בעצמו לעשות דהוא מצות הגוף ואין זה פעולה שתעשה ע"י שליח, ולכן לגבי היבמה והב"ד דבעינן שישמעו מהיבם עצמו ל"ש לומר שישמעו משלוחו, דלגבי דידהו הוי מידי דממילא ול"ש שליחות. ויעוין בים התלמוד בשו"ת שבסוף הספר בתשובה של התת"ס, ובשו"ת חת"ס או"ח סימן טו). ולפי"ז י"ל גם לענין ברכת כהנים שהמצוה היא שהכהנים יאמרו אותה להעם המתברכים והם ישמעו ממנו כדאיתא בסוטה: אמור להם כאדם המדבר לחברו, וז"ל הספרי בפרשת נשא: אמור להם, שיהיה הקהל שומע. ויעוין בתוס' סוטה (דף לט ע"ב, ד"ה עד) שמבואר מדבריהם, דשמיעת השומעים בברכת כהנים היא לעיכובא, שכתבו שם וז"ל: מיהו לענין ברכת כהנים כיון דמשום לשמוע הוא לא

ולדברי השאלת יעב"ץ צריך ישוב הא דשומע את המגילה בע"פ מאחר הקורא מתוך המגילה שיצא ולא הוי כקורא את המגילה בע"פ דלא יצא. ובספר הסל"א (סימן ח) נקט ג"כ כהיעב"ץ מדנפשיה דשומע כעונה אינו אלא כקורא בע"פ, ועפ"ז הוכיח דבמגילה המצוה היא רק בשמיעה, דאליכ האיך יוצא בשמיעה בע"פ מאחר הקורא מתוך המגילה (ואולי כן הוא גם דעתו של הגאון רי"ע וכן נוטה לשונו בתשובה שם). אולם בספר בית שלמה (ח"א סימן יז) הליג עליו וכתב שהברכה, על מקרא מגילה תוכיח שהמצוה היא הקריאה (ויעוין ר"ן מגילה פ"א דף ד בהא דנשים חייבות במקרא מגילה, שהביא בשם ה"ג דנשים חייבות לשמוע אבל אין חייבות בקריאתה, ולכן אין מוציאות הרבים יד"ת, ומשמע שבאנשים המצוה היא הקריאה).

עוד צריך ליישב לדעת היעב"ץ, הא דיוצאים בקדוש על היין בשמיעה מאחר אעפ"י שאין השומע מתזיק בידו את הכוס, ולדעת השאלת יעב"ץ אין כאן קדוש על היין דשומע כעונה אמרו, ולא כעונה על הכוס, וכשם שהשומע אינו נגרר להעונה שיהא כקורא מתוך הכתב כך לא יהא נגרר לעונה שיהא כאומר קדוש על הכוס. אמנם י"ל בדעת היעב"ץ דבאמת לא אמרינן שומע כעונה אלא לענין אמירת הקדוש בלבד, ומ"מ הוי השומע כמקדש על היין דאנו חושבים את השומע כמקדש בעצמו על הכוס שביד חברו, שזה שהמקדש הוא אוחז את הכוס בידו בשעת הקדוש אינו לעיכובא, עיין בס"ז (סוף סימן רע"א), וכך הוא לשון שו"ע הרב שם (סימן רע"א סעיף כח): ומ"מ אם בשעה שקידש על המים בטעות היה לפניו רביעית יין בכלי אחד על השולחן או על הספסל אצלו מוכן לשתות אזי א"צ לא לברכת בפנה"ג ולא לחזור לקדש, שהרי זה כאילו קידש על היין ההוא, שאף שכוס של קדוש צריך שיאחזנו בידו מ"מ אין זה מעכב בדיעבד, עכ"ל. ולכאורה ה"ה כשהכוס הוא ביד חברו, וכ"כ להדיא בברכ"י (סימן רצה אות ד) דמי שכיוון בברכת ש"ץ בופנה"ג של הבדלה ושאר כרכות אמר בפיו ולא רצה לצאת בברכת ש"ץ בדיעבד יצא, אף שהכוס ביד ש"ץ והוא הבריל בלא כוס מ"מ יצא וכו', וה"מ דיעבד אבל לכתחילה לא אריך למיעבד הכי דצריך לאחוז הכוס בידו, ומ"ש בשו"ת חכם צבי (סימן קסח) דאין לאורח לברך כה"מ והכוס יקח אותו אחד מן המסובים כיון שיהיה הכוס בידו ויתן עיניו בו אינו אלא לכתחילה, עיי"ש ובשו"ת רב פעלים (ח"ב, או"ח סימן מא), ובה יתיישבו שפיר דברי המג"א (סימן קצג ס"ק ב) שכתב, שהאשה תאמר מלה במלה עם המקדש כיון דאינו מבינות לכך אינו יוצאות בשמיעה, ולכאורה אם היא אומרת מלה במלה עם המקדש הרי היא לא יוצאת בשמיעה אלא בקדוש של עצמה ושוב ליכא קדוש על היין, וע"כ צ"ל שאנו חושבים כאילו היא עצמה מקדשת על הכוס שביד בעלה וכנ"ל. אולם בשו"ת רעק"א (סימן ז) לא משמע כן, שהקשה שם על המג"א כנ"ל, ותירץ, דהאשה אומרת עם המקדש נוסח אמצעות הברכה אבל הפתיחה והחתימה יוצאת בשמיעתה והמעט הזה היא מבינה בלח"ק, עיי"ש.

שם בגמ' מאי טעמא, רב פפא אמר משום כבוד. ועי' בפירש"י ז"ל. ולולא דבריו היה אפשר לפרש איפכא, דבאמת המפטיר הוא ראוי לכבוד, מפני שאין כל העם יכולים להפטיר צניא, שדבר זה נדרש לרגיל בצניאיים מה שאינו מלוי, ומשוי"ב חלקו לו כבוד. ולהטעם משום אלוויי ג"כ משום הכי הוא, שיאמרו לדבר שאין אחס יכולים אחס ונתנים לו, ולעבור לפני התבה שהכל רגילין בזה אחס דוערין הכבוד לעלמא, ועי"כ חשו חכמים ונתנו לו גם כבוד זה. ואם המפטיר נוטל שכר עבור זה כמו בעל קריאה בזמנינו, וכן בשביל שיורדו לפני התיבה, גם כן איכא משום כבוד ואלוויי. ועל זה קאמר דאם חפץ אחד לירד לפני התיבה בחנם, והמפטיר נוטל שכר, ליכא משום אלוויי:

שם ע"ב במשנה. כהן שיש בידיו מומין. עי' שאלות ס"י קכ"ב, דנוסח שלו היה כהן שיש בו מומין, ועי' מש"כ שם באות ח':

שם בגמ'. מפני שקורין לחלפין עיינין ולטיינין חלפין. הנה מש"כ רש"י ז"ל מפני שפוגמין תפלתן, זה לא שייך אלא בתפלה דהוי כמו קרבן, ואם היא פגומה הוי כבעלת מום. ובצרכה כהנים שאין שם לטיינין חלפין אלא משום חלפין עיינין, ויש משום קללה, כמו שפירש"י:

שם במשנה. האומר איני עובר לפני התיבה בצלעין אף בצננים לא יעבור. הנה הרמב"ם ז"ל צפ"י

מאי תפלה כחצ באותה תפלה, וכן אי' בשו"ע. ונראה דלמדו כן מלשון הגמרא שמה מינות נזרקה בו, ולא קאמר שמה מין הוא, כדאי' בחולין דף מ"א ב' דלריך בדיקה אחריו, דמשמע דלעולם אסור עד שיבדקו אחריו. אבל כאן אין לחוש אלא שמה באותה שעה נזרקה בו הרהור מינות, וזהו לשון זריקה שהוא כרגע. ובצרכות דף כ"ע א' דאמר חיישינן שמה מין הוא, והרמב"ם צפ"י מבי' תפלה ה"ג כתב שמה מינות נזרקה בו. ו"ל דבא לגמד שאינו חשש לחלוטין, אלא לאותה שעה לבד, ומטעין אותו מן אותה תפלה שטעה בה:

שם במשנה. העושה תפלתו עגולה סכנה ואין זה מלוה. פירש"י שלא חכנס בראשו. והיינו כמו

אגוז דעבדא כי אמגוזא, אבל אם כביצה צ"ד הרחב הלא אין בזה חשש. ולכן הוסיף ואין זה מלוה, משום דמרוצעות בעינין, ולכן אפילו כביצה אסור. ולפי' זה חרי מילי קאני. ואע"ג דבגמ' דחי שאין מכאן ראייה דבעינין מרוצעות, ואי"ב יכיה פ"י משנתנו דעבדא כי אמגוזא לחוד. אבל לפי האמת חרי מילי נינהו, אם כאגוז הוי סכנה, אם כביצה אין זה מלוה. ולא פ"י כמוש"כ החוס' דבשעת הסכנה יכול להסתכן בהן ולא תגין עליו המלוה. ואי"ב גם לפי המסקנא חדא מילתא היא, ומיירי אפילו עגול כביצה. אבל אי"ב קשה פשיטא אחר שאין בזה מלוה, האך תגין עליו בשעת הסכנה:

והנה במנחות דף ל"ב ב' תניא תלמיך למזבח אחרי הדלת ה"ב סכנה ואין זה מלוה, ופירש"י שאין הבית משחמר בה. ההם נוחא דקמ"ל דאע"ג שהמזבח נכתבה כהלכתא אלא שלא הונחה כמלוה, מכ"מ הרי היא שמירה יפה, ולא גרע מקמיט, קמ"ל דלא כן אלא דהוי סכנה. ואי חנא סכנה לבד, הוי אמניא דאין זה שמירה, משום שאינה צפחה הבית מקום הכניסה אע"ג שיש זה מלוה. ולכן קמ"ל דאין בזה ג"כ כל מלוה. אבל הכא בהתפלין לא הולך החנא להשמיטו שלא תגין בשעת הסכנה. ומשוי"ב פירש"י דחרי מילי נינהו. והחוס' לא ס"ל לפרש דלפי האמת ג"כ פ"י סכנה דעבדא כי אמגוזא וחרי מילי נינהו. משוי"ב פירשו דכולא צנא היינו שאינם מרוצעות כדיוס. וקמ"ל דאע"ג

שאל

והתפללו צפני עמון, מתקבלין יחד ואחד פורס על שבע ואומרים צרכו וקדושה שצולר ומפסיקין, ומתחילין לומר תפלת שמי"ע בקול ואומרים קדושה. ושפיר מקשה הירושלמי. וכי"כ בשו"ע ס"י ס"ט. ולא עוד אלא כמו דס"ל דפורסין על שבע הוא רק צרכה יולר ומשום קדושה דיוולר, כן בעוברין לפני התבה היינו רק ג' ראשונות משום קדושה ומפסיקין. ועי' מש"כ בהעמ"ש ס"י כ"ב אות ג':

תוס' ד"ה ואדם כו', וקשה אמאי לא קאמר דמיירי בעבד כנעני כו', וי"ל דאי איתא דמיירי בעבד כנעני סגי בשלשה אבל בעשרה לא כדאי' בירושלמי גזרה שמה ישמעו ויברחו כו' עכ"ל. וכבר העיר העורר אבן ז"ל, דמזה מבואר דשלשה דיעבד סגי, והיינו כמוש"כ החוס' במנחה דף כ"ז דיש נפקא מינה בין הבעלים לאהר, והחוס' הוסיפו שם דבעלים אמר שמואל הקדש שזה מנה שהיללו על שזה פרוטה מחולל, ולא באהר. ואין הכוונה דבאחר אפילו דיעבד אינו מחולל, דאח"כ שהרי במעילה דף י"ד ב' אי' הא דשמואל על קדשי תרומה הלשכה, והחס' אין בעלים. אלא דהכוונה דלכתחילה יש נפ"מ בין בעלים לאהר. והא ודאי דזמן בית המקדש שיש פסידא להקדש, גם להבעלים היה אסור לכתחילה לפדות בפחות משוויין. אלא בשאין פסידא להקדש דהיינו לאחר שחרצ ביהמ"ק, דזכר שרי לכתחילה על פחות משוויין כדאי' בערכין דף כ"ע א', בזה יש נפ"מ בין בעלים לאהר. והכי דייקי החוס' במנחות דף ע"א א' בד"ה ומתירין. וטעמא דמילתא משום דמלוה בעלים, כדחנן בצרכות דף י"ג א' ובערכין דף כ"ז שמלות גאולה באדון, ומשוי"ב יש הזכות שבעלים קודמין. אבל אחר צלי ב"ד אינו יכול לפדות. וכאן דבעינין צ"ד ממילא בעינין שומא, ואין פודין לכתחילה על שזה פרוטה, אבל דיעבד אפילו פדח אחר עפ"י צ"ד שזה פרוטה הוי מחולל. והנה כל זה ביארתו לאפקו מדברי הגאון ז"ל ה"ל, שכתב בטעם הנפ"מ בין בעלים לאחר משום דבעלים נתקדש צפיו. ומשוי"ב כתב דבפטר חמור שקדוש מרחס' אין נפ"מ בין בעלים לאהר, ואפילו דיעבד אינו פדוי בפחות משוויין עכ"ל. וזה אינו, שהרי אפילו באחר פדוי דיעבד שזה פרוטה. ותו דגם בפטר חמור מלוה בעלים, וזהו עיקר הטעם, אלא שגם בפטר חמור אם נפדח שזה פרוטה סגי. והא דחנן אין פודין בשחוטא ואם פדח אינו פדוי, היינו באופן שהוא פודה מלך שהוא שם כמנחה התורה. אבל אם פודה מלך שרואה לפדות שזה פרוטה, באמת הוי פדוי:

תוס' ד"ה שמוין, משמע דעבד עברי כו'. פשיטא לכו להחוס' דהא דשנינו שמוין כעבד, דהיינו עבד עברי. ובערכין דף י"ט ב', דאי' שם דשומא דמי עליו דומה לשומא מיוקין. ומבואר דהחוס' ס"ל בפירש"י ריש פ' החובל דשמוין כעבד עברי. אבל הרא"ש ז"ל לא כתב כן, אלא כעבד כנעני. ואי"ב באומר דמי עליו גם כן שמוין כעבד כנעני, ולא קשה כלל קושית החוס' כאן:

דף כ"ד א' במשנה. והוא נושא את כפיו. נראה פירושו, **דכיה המנהג** שאחד מצדק וכל **הכהנים שומעין** וברי' הם כמצרכים בעלמא. ובאמת אין עושין כן, משום דהוי כחפלה עלמה, ואין קו"ל דאין מויליאן לבקו. אבל איכא פלוגתא בזה בשלהי חסי' ראש השנה. ולמ"ד דמויליאן אף לבקו, או אם באמת שכל הכהנים בקיאים, אחד מצדק והמה שומעין, ועל זה חנן שהוא נושא את כפיו. ועי' מש"כ בהע"ש ס"י קכ"ה אות י"א:

ממנו דיבור, אכתי הוי כדיבור בלחש שלא השמיע לאזנו, אלא שדיבור המשמיע מהני נ"י לדידי, וכן כששומע מגיבה, שאם היחה השמיעה כדיבור, אכתי הוי קראה על פה, ולא יאל, אלא שכל קריאת המשמיע הוי כדידי, ונראה, דזהו שנסתפקו חברי, פסחים ל"ט ב', ד"ה לא יפחות, שיהא לריך כוס לכל השומעים, דה"ט דנהי לשומע כמדבר מ"מ לא הוי על הכוס, ומיהו למאי דקו"ל שא"ל כוס לכל אחד, ע"כ הי"ע כדיבור המשמיע הנשגם בכל תנאי המלוה, כדידי דמיל, וכן ראיתי בסי' שו"ת בית שלמה סי' י"ז עיי"ש, ולפי האמור יש לעיין במש"כ בסי' צ"ה להגרי"ד ז"ל הגאב"ד בריסק, שאין דין שומע כעונה בצרכה כהנים משום דלריך קול רס, ולפי האמור כיון שנשלמו תנאי הדיבור במשמיע כגי לי לשומע, ונראה דצרכה הכהנים עיקרה, הדיבור, שהוא שיהו בגדו בין בקול נמוך ובין בקול רם, וכשהוא בקול רם אינו אלא כמוסיף עליו הנאי שהוא חוץ ממנו כתנאי הכוס והמגילה ו"ט, [בקריאה, כיון דכל שומע, גם הדיבור של המשמיע הוא לעולם הנשגו של המלוה, עד שיהבן להגדירה בתנאים מיוחדים, כמו שהיה מתוך הכתב ועל הכוס וכיו"צ, שפיר יתכן בה גם תנאי של קול רם, ומי"ל שוב לחדש שלא יהא בזה דין שומע כעונה] ולפי פ"י זה בחו"ס פסחים, נראה שאם שנים מצרכים על כוס אחד, ודאי לא קיימו מלוה על הכוס, וה"ט או שאין יכול ללאת כשהכוס ביד חברו, או שאין שנים מצרכין על כוס אחד, וכ"מ בשו"ת רע"א סי' ז' וע"י בסי' מ"צ סי' רע"א צב"ל.

ד) וכן לענין תקיעת שופר אינו יולא בשמיעה אלא בקול שופר של מלוה, והלכך אינו יולא מהש"ק ולא ממחטסק. וכן כשלא כיון חצירו להזיאו, לדידי לא הוי קול שופר של מלוה, רק בזה חוק דין שופר, משאר מלוה שדיבור, שאף כשתוקע בעלמו אינו יולא כי אם בשמיעתו שאין בשופר מלוה בתקיעה אלא בשמיעה, ואין התקיעה אלא הגאי, אלא שלריך שיהי בחוקע ובשומע, כל הדברים הנלרכין בשמיעת קריאה מפי חברו במלוה הדיבור, והמרין ברי"ה כ"ט, שה"ט והצ"ח אינו מוליא אף את עלמו, וה"ט דאע"ג דכששומע התקיעה מחברו גם כן לא שמשע שלמה, שמעורב בשמיעתו חזיו של פטור, וכן כל מלוה שנגזר לא שייך כי אם בנגזר שלם, מכל מקום כחיוצו כן קיומו, וכי היכי דחיוצו בתערובות קיומו בתוכו הוא, אצל בתקיעת שופר שהמלוה היא השמיעה, ואין התקיעה אלא תנאי, הלכך כי היכי שאין מוליא את מינו, מפני שעליו לשמוע תקיעה שלמה, וכששומע מחלו עבד לאו תקיעה היא, כן אינו מוליא את עלמו, שהרי לריך ללאת בשמיעה, והרי לא שמע תקיעה שלמה, אצל כששומע ממחויב, אע"ג דשמיעתו איננה שלמה חיוצית אלא תערובתית, לא אכפת לן דכחיוצו קיומו, ובק"ש, נראה שיכול להזיאו את עלמו, שהרי יולא בקריאה, ולא בשמיעה, מיהו למי"ד לריך להשמיע לאזנו, נראה לריך לשמוע מפי אחר דאי הוי קריאה שלמה ושמיעה בתערובת, אצל כששומע מפי עלמו הוי הקריאה בתערובות והוא שמע קריאה קטועה ולא יאל, [לכאורה ז"א ד"ל דא"ל שמיעת ארון של בר חובא, אלא שמיעה הארון מתקנת הדיבור, ולחקנת זו מהני גם שמיעת ארון של חני העבדות, ואפשר שא"ל אלא קול הראוי לשמיעה ו"ט בסוגיא, אמנס א"כ מה אכפת לן בחרש, ומה לי ראוי לשמיעת אזנו ומה לי ראוי לארון חצירו] וכן בקריאת המגילה כיון שאין יולא בקריאה על פה, י"ל כיון דראיתו בתערובות וקריאתו ע"י ראוי בתערובות לא יאל והלכך ישמע מאחר, דהוי ראוי שלמה וקריאה שלמה ואין תערובות אלא בשמיעה, וזה דעת הי"ח בשו"ע תרפ"ע סעי' ג', [אצל י"ל שא"ל ראוי של בר חובא, אלא אף אם נתן שער שחרור לעבדו שיחול בין ראוי לדיבור שפיר מקרי קורא מתוך הכתב] וע"י בשו"ת בית שלמה סי' י"ז.

ה) ברכות כ"י ב' ה"ט כגון דאכל שיעורא דרבנן כו', כתב הגרע"ח דבר"ח וכתשובה סי' ז' דאף אם אכל הבן שיעורא דרבנן, מ"מ לא הוי חרי דרבנן, כיון דבגדול אף שאכל שיעורא דרבנן מפיק למאן דאכל שיעורא דאורייתא, דבה"מ הוי בכל צרכה המלוה, דמוליא אע"פ שיאל, אלא דרבנן החמירו שלא יוליא אלא א"כ נחתיב צב"ל

שהוא מה"ת מהלל"מ מה טעם הוא זה שאינו בנשים, וי"ל שלא אמרה חורה אלא למלוה וי"ט, שוב ראיתי בחידושי הרשב"א כחוב גירסא אחרת דרב לפתולה קאמר דאין לריך להזכיר צו"ת עיי"ש.

28-04-2018nbn

סימן כ"ט

ה) הא דאמרין שומע כעונה, אי פירושו שיואל צמטשה השמיעה לחוד, או שמתיחס אליו גם הדיבור של המשמיע, ע"י שומע, ויולא יד"ח צמטשה, והדיבור, של חברו.

נראה מדבטינן טעמא לכה דילא מוליא, משום דכל ישראל ערביין, והלכך אינו מוליא בצרכה הנהנין, כשילא, דה"ט דשומע כמדבר אינו אלא כששומע צרכה ודיבור של מלוה, כגון השומע ק"ש מפי חברו, שלולא מלוה הקריאה, הרי הוא רק קורא בתורה, וכשיואל צה יד"ח הטעה של מלוה ק"ש, נתוסף בקריאתה שם קריאה מלוה, והלכך כשילא כבר, והוא קורא להזיאו חברו, ל"ל דע"י שחברו יולא צה יד"ח, יחול על קריאתו שם קריאה מלוה, וכיון שאין חברו יולא עד שהיה קריאה מלוה, ואיננה קריאה מלוה עד שהאמר שיואל צה השומע יד"ח, נמלא שדין שומע כעונה שהדעה חורה הוא המכין את השמיעה והדיבור הראוין לדין שומע כעונה, ואותה השמיעה ששמע אם לא היה דין שומע כעונה, אותה השמיעה צאמת אינה ראויה לדין שומע כעונה ולא נאמרה עליו דין שומע כעונה ולא נאמר דין זה אלא מכה הערבות של האחד על חברו, והלכך מתאחדים השומע והמשמיע ומסתתף השמיעה והדיבור להיות מלוה שגמה, אצל לולא הערבות אין כאן שיחוף צניוהם, והי"ל כשומע שמיעה שאינה של מלוה, אחרי שכל שמיעה לריכה הנהנין מקדם, מכה דין שומע כעונה, לתקנה שהיה ראוי לדין זה, ובאמור, והלכך לריך דעת השומע והמשמיע משום דבלא דעתם אין משתתפים הדיבור והשמיעה, ואין הדיבור של מלוה, ולא השמיעה שמיעה קריאה של מלוה, ואפי" למי"ד מלוה א"ל כונה כשעושה בעלמו, אצל הכ"ל לריכין דעת להשתתף יחד, ואפי" למי"ד דא"ל כונה גם צה, היינו דבסתם נתקיים המלוה ונתאחד השמיעה והדיבור כאינו כיונו, חדע שאם נחתיב שלא להזיאו או שלא ללאת לכוי"ט לא יאל, ואפי" כשלא יאל המשמיע וקורא לעלמו ונחברו, מ"מ נגזי חברו השומע, אין מועיל כלום מה שהוא יולא צה יד"ח, דהוא אינו שומע כ"ח דברי חורה, עד שיכתיב השומע ומשמיע שהיה קריאה של מלוה גם בעד חברו, ולא מתשצא קריאה של מלוה לגזי חברו עד שמתאחד השמיעה והדיבור, והלכך אין ענין הלא אלא כשהשמיע ג"כ בחיוב המלוה דצוה חידוש החורה דמתאחדים ומשתתפים צמטשהם, משא"כ בלוחו שאינו מלוה צה, ובסי' טו"א ר"ה כ"ט, הקשה ל"ל טעמא צהש"ק משום דלאו בני חיוצא נינהו תיפוק לי' דבטינן כונת המשמיע ולדידו לית לכו מחשבה, אמנס, עיקר דין דבטינן כונה, אינו אלא אחרי שהשמיענו מחני יסוד דין שומע דאינו בשמיעת קול דברים, אלא בהתאחדות הדיבור והשמיעה ואינו אלא בהנאי שהשמיע מחויב צדבר, וצוה למדו דגם כשהשמיע צר חיוצא, לריך כונת שניהם לזה, אצל אי נפיק בשמיעה מחשוק, אף אם היה להן מחשבה, כש"כ דנפיק בלא מחשבה המשמיע.

ב) וביין שנין שומע כעונה הוא התאחדות השומע והמשמיע זה דיבור וזה בשמיעה עד שמתיחס גם הדיבור למלוה השומע, לכן אף במלוה שאינו יולא דיבור כל דהו אלא שלריך תנאים דיבורו, מ"מ יולא בשמיעה, כמו, למי"ד לא השמיע לאזנו לא ולא, ומכל מקום יולא בשמיעה, ואם השמיעה היחה נחשבת כאחד סי' ז'.

ג) וביין שנין שומע כעונה הוא התאחדות השומע והמשמיע זה דיבור וזה בשמיעה עד שמתיחס גם הדיבור למלוה השומע, לכן אף במלוה שאינו יולא דיבור כל דהו אלא שלריך תנאים דיבורו, מ"מ יולא בשמיעה, כמו, למי"ד לא השמיע לאזנו לא ולא, ומכל מקום יולא בשמיעה, ואם השמיעה היחה נחשבת כאחד סי' ז'.

ולמה שבארהי נמצא דבמתפלל שתירת ר"ה קודם הנץ ושכח לומר המלך הקדוש לא יחזור דליד לר"ח שחזור משום דבדיעבד אם קדשו משעלה ע"ה קודם הנץ נמי מקודש אבל כיון דלכתחילה צריך לקדש החדש דוקא אחר הנץ ככל דבר שצריך ביום ודאי לא קדשו מעולם קודם הנץ איכ ממילא לא נכנסו ב"ד של מעלה לדין עד אחר הנץ. אבל מ"מ מסתבר שחזור דאין לחלק משאר היום כיון שהוא בדין יום גם קודם הנץ. וצ"ע לדינא.

אה"ת 2018/07/01

משה פיינשטיין

יש להורות כהמג"א וכן סובר גם הגר"א וכן במשנה ברורה שצריך לחזור למלכיות שהוא לאתה בחרתנו ולומר על הסדר. ידידו.

משה פיינשטיין

סימן קעב

באם מחוייב להכנס בחוליי בשביל קיום מצות עשה דשופר וכרומה

נשאלתי באחד שהיה חולה במחלת שטות והוא בבית החולים ונרפא אבל הרופאים אומרים שצ"ל שם עוד איזה שבועות תחת השגחתם כדי שלא יתקלקל ח"ו, אם צריכים להוציאו משם כדי שיקיים מצות שופר שבבית החולים אי אפשר. והשבתי שלע"ד אין צריכים להוציאו כי על עשה גם אונס ממון יותר מחומש נחשב אונס לפוטרו ואולי גם בפחות מחומש עיין בסי' תרנ"ו במג"א סק"ו ובספרי דברות משה על ב"ק סי' פ"ט הערה כ"ה. ואיכ כ"ש זה שעדיף להאדם אף מחומש ממון ויותר שהיה מוציא להתרפא אף כל ממונו שנחשב אונס ממצות עשה דשופר ופסור.

משה פיינשטיין

סימן קעג

באלו התוקעין בתפלת לחש ומפסיקין באמצע הברכה לשמוע התקיעות

כ"ז אלול תש"ז.

מע"כ בני מר דוד שליט"א.

במה שהקשת לאלו הנהגין לתקוע כשמתפללין בלחש ויש שעומדין או באמצע הברכה ומפסיקין לשמוע התקיעות מ"ט לא יהיה זה הפסק להחלקים על רש"י בשמיעת קדושה שהוי הפסק בתוס' ברכות דף כ"א בשם ר"ת ותוס' סוכה דף ל"ה ד"ה שמע. הנכון לע"ד שרק התם שיוצא רק מחמת שהוא כעונה סברי שהוי הפסק אבל בעצם סברת רש"י ששמיעה לא הוי הפסק לא פליגי עליה ולכן בתקיעות שהשמיעה לבד היא המצוה ואינו

סימן קעא

בענין סדר מלכיות זכרונות שופרות

מע"כ ידידי מוה"ר אהרן דייקאבס שליט"א.

ובדבר ברכות מלכיות זכרונות שופרות שאיתא במג"א סי' תקצ"ג סק"ד דאם הקדים זכרונות למלכיות לא יצא ונמצא לדידיה באמר זכרונות או שופרות קודם שיחזור לאתה בחרתנו שכולל בה מלכיות ואומר על הסדר. אבל עצם דברי המג"א הוא רק לפי שני של הר"ן אבל לפי ראשון שהעטב דברכות הוא שאם אינו יודע כולן לא יאמר אף אותן שידוע וכן מפרשי הרא"ש והטור אין לנו דין זה שיעכב גם הסדר ואיכ תמוה קצת מה שהכריע המג"א למעשה כפי שני של הר"ן אך הוא משום שמשמע לו כן מלשון הרמ"א שמש"כ ואם התפלל קודם שתקע יצא הוא פירוש על סדרן אינו מעכב. אבל צריך טעם ואולי הוא שאם לא יחזור ויאמר מלכיות אחר זכרונות הרי הוא ספק לבטלה וגם ספק לא יצא וגם יהיה ממילא כל ה"ט ברכות ספק לבטלה ואם יחזור ויאמר על הסדר יצא בודאי וישאר רק ספק ברכה זו לבד לבטלה.

אך אם מטעם זה היה לן לומר באחד שטעה ואמר כבר כולן שלא על הסדר שלא יחזור כיון דאפשר שיצא ואין כאן ברכה לבטלה ואיך יחזור ויהיה ספק ברכה לבטלה ולכן משמע שסובר הרמ"א והמג"א בהחלט כפי' ב' של הר"ן שכן מסתבר להו יותר ואולי זהו מש"כ בס' לקט יושר לר' יוסף בר' משה תלמידו של בעל תה"ד שהביא ידידי משום שמדמה הברכות לתקיעות ובתקיעות חזר בהקדים תרועה לתקיעה שאין זה כסדרן. ולכן מפרשין גם עכוב דתקיעות שמעכב הסדר וכן משמע מהמג"א עיי"ש. עכ"פ לדינא

גם רבא לכן הוצרכו לומר משום שברייתא זו סוברת דלא בעי כוונה להוציא ונצטרך לומר שלא גרסי מגילה בברייתא זו כדי שלא יקשה ממגילה כדלעיל. אך יקשה דא"כ מ"ט הוקשה לגמ' דכמו שלא פליג אמשיע באם אינו עושה בעצמו אפשר שלא פליג נמי אשומע דכיון שאינו עושה בעצמו אין שייך לו מעשה של אחרים. ואולי כיון שהוא מדין ערבות שייך לו אם אך נתכוין לו שהוא לערבותו ולכן תלוי כוונת השומע רק בדין מצות צריכות כוונה דלרבא לא צריך ועדין צ"ע. אבל לכל הראשונים ודאי מסתבר כדלעיל. אביך.

משה פיינשטיין

סימן קער

בפסוקי מיכה ויאל בהפטרות שבת שובה

בשבת שובה תרפ"ד הפטירו בנביא ורצו לומר גם פסוקי דסוף מיכה קודם פסוקי יואל כמו שנדפס בחומשים אבל הא אין יכולים לומר בנביא כי אין לדלג למפרע אח"כ לפסוקי יואל רצו לומר זה בחומש ולא הנחתי. ואמרת להפטיר תיכף אחרי פסוקי הושע פסוקי יואל וגם אחרי פסוקי יואל לא הנחתי לדלג עד סוף מיכה שהוא רחוק, וגם אין שום צורך לזה כי גם ביואל נגמר בדבר טוב ולמה לן עוד, דמסתבר לע"ד שרק בשביל לסיים בדבר טוב הצריכו לסיים או בפסוקי מיכה או בפסוקי יואל והמדפיסים הדפיסו בטעות תרוייהו ולא סימו שאו זה או זה. והעיקר הוא כדשקורין בחומש או בספר אפטרותא סגי בפסוקי מיכה משום טרחא דצבורא וכשקורין בנביא שא"א במיכה מחמת שהוא רחוק מסיימין בפסוקי יואל וממילא מתחילין בפסוקי דתשובה אף שהוא הרבה וגם לגמור שיעור כ"א פסוקים כיון שחד ענינא הוא. ועיין בדגול מרבבה שכתב באופן אחר שהוא דחוק לחלק בין שהוא בפ' וילך לאם הוא בפ' האזינו אכל מסתבר לע"ד דכברי והוא גם מוכרח.

משה פיינשטיין

מחמת שהוא כתוקע בעצמו גם לדידהו לא הוי הפסק. ויש להוכיח מזה שגם קריאת התורה שבארתי בתשובה אחת שאינו מצד שהוא כעונה דהא עונה אדרבה לא יצא דהא בעינן דוקא סך קרואים, ג"כ לא יהיה הפסק לכו"ע ואם הוא באופן שלא יהיה הפסק מצד השתיקה צריך להפסיק ולשמע קה"ת.

ויש עוד טעם לומר דאף באמצע הברכה הוא מקום התקיעות כמו בסוף הברכה ולכן לא הוי הפסק דמצותו בכך וא"כ לא יהיה ראייה לקריאת התורה אבל לא מסתבר כן אלא כדלעיל שבעצם סברת רש"י לא פליגי.

והנה המנ"ח הביא מס' יום תרועה דגם התקיעה היא מצוה וכתב דיוצא בתקיעת אחרים מדין שליחות וזה ודאי פלא דמ"ש משאר מצות. אך אולי כוונתו מדין שומע כעונה וא"כ יש להיות הפסק להחולקים על רש"י. אבל דבריו תמוהין לבד שברמב"ם מפורש שרק השמיעה היא מצוה, דהא יקשה מר"ה דף כ"ח דהקשה ארבא משמע קול שופר או קול מגילה אם כיוון יצא ואם לאו לא יצא מאי לאו אם כיוון לצאת לא לשמוע לשמוע והא שמע ותירץ סבור חמור בעלמא הוא שתמוה דעל מגילה לא שייך לתרץ זה והטו"א נשאר בקושיא ואף תירוץ הרש"ש שאירי בלעז ששמע אשורית הא לא תירץ זה הגמ'. ולכן צריך לומר דבמגילה שהוא מטעם שומע כעונה לא הוקשה לו דגם לרבא ודאי צריך כוונה דבלא כוונה אין שייך לו מעשה האחר ואין שייך זה כלל להא דמצות א"צ כוונה דהוא רק כשעושה בעצמו אבל בשופר שרק השמיעה היא המצוה שזה עושה בעצמו א"כ לרבא מ"ט בעי כוונה ולכן תירץ רק על שופר. וא"כ מוכח דלא כהמנ"ח בשם יום תרועה.

והנה מה שקשה טובא דא"כ מ"ט בעי בר חיובא וכוונה להוציא לר' זירא נלע"ד דהוא מחמת שצריך שישמע קול שופר של מצוה ולכן סובר ר"ז דשכלא נתכוין להוציא והוי רק מצוה דידיה הוי זה לגבי האחר כתקיעה שלא למצוה דמה שייך לו מצוה של האחרים והוי לגביה דידיה כתוקע לשיר. ועיין ברמב"ן במלחמות שג"כ כתב דבעי שישמע תקיעה דמצוה ולכן אמינא שא"כ לא רחוק לומר שמצוה של אחרים לא נחשב מעשה מצוה לדידיה לר"י. ורבא שגם בתוקע לשיר סובר דיצא יסבור שא"צ להתכוין להוציא דלא גרע מתקיעה לשיר וכדסברי כמעט כל הראשונים שר"י פליג ארבא. והתוס' בדה"א אב"ל שסברי דאף רבא מודה דר"ז צריך לומר שסברי כהמנ"ח בשם היום תרועה ולכן גם בשופר הוא מדין שומע כעונה שבוה הא בארתי שמודה